

Mødet den 16. Oktober 1924.

Fraværende: H. P. Salling.

1. (J. Nr. 58—1924). Skrivelse fra Indenrigsministeriet om **Godkendelse af et Areal paa Matr. Nr. 51 af Markj. som egnet til aaben og lav Bebyggelse.**

Toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 11⁴ og 11⁵—1924). **Indenrigsministeriets Approbation paa Købekontrakter med Politibetjentene A. J. R. Sørensen og F. C. Christensen.**

Toges til Efterretning.

3. (J. Nr. 396—1924). **Indenrigsministeriets Samtykke til, at de kommunale Valglister kun fremlægges paa eet Sted til offentligt Eftersyn.**

Toges til Efterretning.

4. (J. Nr. 31⁷—1924). **Efterbevilling af Overskrivelser i Regnskabet for Bygninger og Inventar.**
— 2 Behandling.

Efterbevilling meddeltes.

5. (J. Nr. 417—1924). **Forslag til en ændret Affattelse af Kommunalvedtægten.**

Formanden forelagde Forslaget og henviste til Forhandlingen og Vedtagelsen i forrige Møde.

Vald. Pedersen henstillede til Udvalget at foretage et Par smaa Ændringer. I § 43, Linie

1, ønskede Taleren iadsat Ordet »Kommunen« i Stedet for »det offentlige«. Det kunde have Betydning, hvis Kommunen f. Eks. overtog en Vej fra Amtet. § 51 var meget kortfattet, og her kunde Taleren ønske, at man bibeholdt den tilsvarende § 48 i den gamle Vedtægt, idet den gav Byraadet en noget større Myndighed.

J. Chr. Møller henstillede til Hr. Vald. Pedersen at stille Ændringsforslag til de to Paragrafer.

F o r m a n d e n antog ikke, at Udvalget havde noget imod at overveje disse Ændringer, saaledes at der senere tages endelig Bestemmelse.

Sagen gik tilbage til Udvalget.

6. (J. Nr. 437—1924). Indstilling fra Byggeudvalget angaaende **Udarbejdelse af Planer til kommunale Beboelsesbygninger.**

F o r m a n d e n forelagde Indstillingen, som gik ud paa, at Udvalget faar Bemyndigelse til at lade udarbejde Planer og Tegninger til 50 à 60 Lejligheder, og saafremt Byraadet slutter sig hertil, foreslaar man, at en Del af Karréen mellem Trepkasgade, Ringgaden, Max Müllersgade og Læssøesgade stilles til Raadighed i dette Øjemed. Angaaende det sidste Punkt skulde der dog først forhandles med Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse.

J. Chr. Møller kunde godt gaa med til at give Udvalget denne Bemyndigelse, men vilde blot henstille at køre lidt langsomt frem, idet der var Tale om, at Boligforeningerne vilde forsøge at bygge Huse, og hvis der kunde opnaas noget ad den Vej, kunde man maaske spare de kommunale Huse. Naar Lejen blev saaledes, at Husene kunde forrente sig, sket der selvfølgelig ikke noget i Øjeblikket ved at bygge; men der kom vel nok den Tid, hvor Kommunen fik et stort Tab paa sine

Ejendomme, og jo flere Huse der blev, jo vanskeligere blev ogsaa Administrationen af dem.

Formanden oplyste, at Planerne vilde blive forelagt i Byraadet, og saa kunde der tages endelig Bestemmelse om Byggeriet. Kommunen havde hidtil bygget billigere end private paa samme Tid, og hvorvidt Byraadet kunde gaa med til at give Tilskud til private, var maaske tvivlsomt, men det vilde jo siden vise sig.

Kjeld Sørensen mente i Modsætning til Fabrikant Møller, at det netop hastede meget med at faa opført nogle Huse, saa Taleren vilde opfordre Udvalget til at arbejde saa hurtigt som muligt.

Niels Barnow havde i Udvalget taget Forbehold overfor Forslaget, idet man hellere skulde søge at faa det private Initiativ frem. Taleren vilde ikke protestere mod Borgmesterens Udtalelser om, at Kommunen bygger billigere end private. Der kunde maaske ikke bygges billigere efter det, man fik for Pengene, men det var alligevel tvivlsomt, at der arbejdedes med samme Økonomi, som hvis det var en Privatmand, der byggede. Hvis man nu vedtog Planerne, var Sagen glidende og kunde ikke godt standses senere. og Taleren vilde derfor henstille at udsætte Sagen, indtil man saa, om der kom noget ud af de private Projekter, der var under Overvejelse.

M. C. Falk sluttede sig til Kjeld Sørensens Opfordring til Udvalget om at arbejde hurtigt, for der trængtes i høj Grad til at faa bygget Boliger og lige saa meget til at faa Byggearbejdet i Gang, idet der allerede nu var en Mængde ledige i Byggefagene. Der skete jo heller ikke noget ved at sætte saadanne Arbejder i Gang, naar der var saa stor Trang til Boliger, og Sagen burde derfor fremmes saa meget som muligt. Taleren antog ogsaa, at

Administrationen af de kommunale Bygninger med Konsul Petersen som Formand var saa billig som overhovedet muligt.

H. P. Christensen anbefalede at give Udvalget den søgte Bemyndigelse, og inden Planerne kom frem i Byraadet, vilde der være Tid nok til at se, om der kom andet Byggearbejde i Gang. Det var derfor unødvendigt af den Grund at udsætte Sagen.

Niels Barnow hævdede, at det dog var en Kendsgerning, at Kommunens Lejligheder var 1100 Kr. dyrere end dem, som private fremskaffede; det var selvfølgelig sunde og gode Lejligheder, men der var maaske nok visse Ting, som man kunde have sparet, i hvert Fald i de tidligere byggede Ejendomme.

Formanden forstod ikke Konsul Barnows Udtalelser om, at Kommunens Lejligheder var 1100 Kr. dyrere end private, for det var statistisk bevist, at Kommunen havde bygget billigst. Men selvfølgelig byggede man godt, og maaske gik man undertiden lidt strængere til Værks mod Tømmerhandlerne end private og kasserede det Materiale, som man ikke synes om.

Niels Barnow henstillede til Borgmesteren ikke at komme ind paa private eller personlige Forhold. Tømmerhandlerne leverede aldrig noget til Kommunen, men til Entreprenørerne, og det blev saa en Sag mellem dem og Kommunen.

Vald. Pedersen anbefalede Forslaget og helst med saa stor Hast som muligt; de første 5—600 Lejligheder var ikke for meget. Taleren spurgte Udvalget, om der ikke var Mulighed for at bygge enkelte Huse inde i Byen, hvor der laa en eller anden ubebygget Grund, som var vanskelig at sælge.

J. Chr. Møller havde ikke talt imod Forslaget, men blot henstillet først at se Resultatet af Forhandlingerne med Boligforeningerne, for hvis der kunde fremskaffes Lejligheder ad den Vej, var det det bedste. Selvfølgelig kunde man let faa private til at bygge, hvis man vilde ofre tilstrækkelig meget derpaa, men det var ikke Talerens Mening. At bygge kommunale Huse omkring i Byen, vilde vanskeliggøre Administrationen.

Kjeld Sørensen havde ikke noget imod, at private og Foreninger bygger, men hidtil havde de gjort for lidt, og Kommunen havde nu arbejdet langsomt med denne Sag saa længe, at der snart maatte tages fat.

Formanden svarede hertil, at der ikke var arbejdet for langsomt, men der var i lang Tid slet ikke arbejdet, fordi der ikke forelaa nogen Beslutning af Byraadet om at bygge. Taleren plejede ikke at arbejde langsomt og vilde heller ikke gøre det i denne Sag. At bygge Huse hist og her i Byen ansaa Taleren for uheldigt, hvis der kom det Tidspunkt, at der blev rigeligt med Lejligheder.

Niels Barnow mente, at naar private ikke havde haft særlig Lyst til at bygge, var der maa-ske Grund til at undersøge, om Skylden derfor ikke tildels laa hos Kommunen; for naar denne byggede Boliger og systematisk holdt Lejen nede, var det ikke underligt at private meldte sig fra. I København byggedes der en hel Del af private med Støtte fra Kommunen.

Formanden fandt ingen Anledning til at give store Tilskud til private Bygherrer, for at de saa bagefter kunde sælge Husene med en stor Fortjeneste. Det var ikke den rette Anvendelse af Skatteydernes Penge.

H. P. Christensen gjorde opmærksom paa, at i København, hvor der byggedes meget, gjaldt ganske de samme Boligbestemmelser som her, saa det tydede ikke paa, at Boligloven forhindrede Byggeriet.

J. Perregaard fandt det af mindre Betydning, om det var Kommunen eller private, der byggede; men Taleren vilde anbefale Byraadet at hjælpe til med at fremskaffe 500 Lejligheder i Stedet for 50, for dem var der haardt Brug for. Der var nu Udsigt til, at man fik en bedre Boliglov med en fast Boligplan, saafremt den da ikke ligesom den nuværende blev ødelagt i Landstinget.

J. Chr. Møller svarede hertil, at den nuværende Boliglov var vedtaget baade af Folketing og Landsting, og det stod jo Kommunerne frit for, om Bestemmelserne skulde gælde eller ikke. 500 Lejligheder paa een Gang var sikkert for meget, men muligvis kunde der blive Brug for dem efterhaanden.

J. Perregaard hævdede, at hvis man kendte de Forhold, hvorunder mange af Byens Folk lever, vilde man ikke sige, at 500 Lejligheder var for meget. Det vilde samtidig medføre, at de uheldige Kontrolbestemmelser kunde afskaffes.

Formanden erklærede, at Byraadet havde bygget saa mange Lejligheder, som Kommunen havde Raad til, og som man havde kunnet skaffe Penge til.

M. Simonsen bekræftede, at naar man var kommen ind i en meningsløs Situation, var det Landstingets Skyld, som vilde have Nævnene bort og derved tvang dette uheldige Forhold igennem.

J. Chr. Møller havde i hvert Fald stemt imod det sidste Boligforslag. Men forøvrigt skete

der jo slet ikke noget nyt, idet det blot var en Forlængelse af den tidligere Lov.

Marius Geertsen erindrede om, at for en Tid siden androg en Privatmand om Kommunens Støtte til Fremskaffelse af 200 Lejligheder, men det var der ingen Stemning for i Byraadet, skønt man kunde have faaet disse for 500 Kr., medens Kommunens Lejligheder vilde koste ca. 1200 Kr.

Formanden havde ikke set noget saadant Andragende i Byraadet.

J. Perregaard benægtede, at Interessen for Byggeri først var kommen nu; men det kedelige var, at Rigsdagen lavede Lovene saaledes, at ingen kunde forstaa dem; det gjaldt særlig § 5 i den gamle Boliglov, som siger, at Stat og Kommune i nedadgaaende Tider skal deltage i Nedskrivningen af de byggede Huse. Da en Del Byggeforeninger brød sammen, spurgte man Indenrigsminister Kragh, om dette Tilskud lige saa godt gjaldt de Foreninger, der søgte at svare enhver sit, som dem, der helt overlod Tabet til det offentlige, og ligeledes spurgte man, om denne Bestemmelse gjaldt udover de 2 Aar, Loven bestod, for ellers havde det ingen Betydning. Men det var umuligt at faa noget Svar herpaa, og saa kom Diskontoforhøjelsen og ødelagde det hele, saa Bolignøden stadig blev større. For Øjeblikket boede alene i Nordre Kreds 150 Familier i Lysthuse. Det saa ogsaa mærkeligt ud, at f. Eks. i Skanderborg byggedes der for Tiden mere end i Aarhus, for det var vel ikke Meningen, at Aarhus om 100 Aar blot skulde være Havnestad for Skanderborg.

Andr. Christensen pegede paa, at den store Interesse for Boligbyggeri viste, at man nærmede sig Byraadsvalget. Angaaende Boligloven,

saa var det netop den nuværende Regering, som gennemførte disse Kontrolbestemmelser og udvidede dem til at gælde for 2 Aar.

M. S i m o n s e n hævdede, at der forelaa en Tvangssituation, idet man maatte vælge imellem den nuværende Boliglov eller slet intet.

A n d r. C h r i s t e n s e n benægtede, at der forelaa nogen Tvangssituation i Rigsdagens Sommer-samling, idet Loven gjaldt til næste Foraar.

N i e l s B a r n o w havde ikke noget imod, at der fremskaffes Huse, men det burde være paa den billigste Maade, og det var derfor rigtigst at udsætte Sagen indtil de private Projekter laa mere klart.

F o r m a n d e n mente af de faldne Udtalelser at kunne fastslaa, at der ikke var nogen egentlig Modstand mod at give Udvalget den ønskede Bemyndigelse til at lade udarbejde Tegninger og Planer for et saadant Antal Lejligheder. Sagen vilde derefter blive tilsendt Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse med Forespørgsel om Pladsen.

Indstillingen vedtoges.

7. (J. Nr. 436—1924). **Andragende fra Arbejdernes Andels-Boligforening om Støtte til Fremme af Boligbyggeriet.**

H. P. C h r i s t e n s e n henviste til det foreliggende Andragende, der ikke blot drejede sig om Garanti, men ogsaa om et reelt Tilskud og Frihed for Bygningsskatter i 10 Aar. Det var altsaa et rent økonomisk Spørgsmaal, og derfor burde det nærmere undersøges, hvor meget Kommunen eventuelt kunde udrede hertil, og hvorledes et Tilskud vilde forholde sig til Kommunens eget Boligbyggeri. Der var vist i Aarhus bygget nogenlunde i

samme Forhold som i andre Byer, men naar Byggeriet var standset, skyldtes det, at det direkte Tilskud var faldet bort, og Diskontoen forhøjet. Saa vidt Taleren vidste, var der en anden Forening, som paatænkte at bygge 90 Lejligheder, og med det foreliggende Forslag blev det altsaa 180 Lejligheder, og skulde Kommunen give direkte Støtte dertil, blev der Tale om store Beløb. Taleren vilde derfor foreslaa at henvise Sagen til Budgetudvalget til Overvejelse af, hvor langt Kommunen kunde gaa, og under hvilken Garanti man kunde tænke sig Muligheden af at yde et Tilskud for at faa sat Byggeri i Gang; eventuelt kunde Budgetudvalget her forhandle med Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse for at se, om der kunde opnaas Enighed om et Tilskud.

Formanden fandt det rart, at Budgetudvalget engang kunde faa noget at bestille.

J. Perregaard kunde slutte sig til H. P. Christensens Forslag om at henvise Sagen til Budgetudvalget, men vilde saa samtidig henstille til Hr. Kjeld Sørensen som Medlem af Budgetudvalget at arbejde hurtigt med Sagen, for det hastede meget, hvis den skulde gennemføres. Skulde man bygge i Vinter, var det nødvendigt at faa Fundamenterne lagt, inden Frosten kom.

Kjeld Sørensen var ikke den, som bestemte Farten i Udvalget. Naar Hr. Perregaard blev lidt ældre i Byraadet, vilde han nok erfare, at det var Formændene i Udvalgene, som bestemte Farten; men hvis Borgmesteren som Budgetudvalgets Formand ønskede Farten sat op, skulde Taleren gerne støtte ham deri.

J. Perregaard havde selv prøvet at sidde som 5. og yngste Medlem i en Bestyrelse, men havde alligevel evnet at sætte Fart i de øvrige.

M. B r a m m e r havde for længe siden tilraa-
det Byraadet at sætte Bestemmelsen i Kraft an-
gaaende Skattefritagelse i 10 Aar for nyopførte
Bygninger, men det var hidtil ikke sket, og deri-
laa vist en af Grundene til, at Eyggeriet var standset.

F o r m a n d e n bemærkede, at de ærede Med-
lemmer var meget kloge paa, hvorledes Pengene
skulde gives ud; men de skulde alle faa Lov til
at være med til at bestemme, hvordan Pengene
skal komme ind, og være med til at ligne det paa
Skatten; det vilde maaske dæmpe Farten lidt.

Sagen overgik til Budgetudvalget.

8. (J. Nr. 70—1924). **Sagen angaaende Ordningen
af Tilsynet med Børn i Henhold til Lov Nr.
122/1923.**

S. P e t e r s e n oplyste, at Sagen nu var kom-
met tilbage fra Socialministeriet med nogle Be-
mærkninger, som nærmest gik ud paa, at man
skulde følge det Forslag, som Fattigudvalget først
stillede, saaledes at Udgiften blev ca. 9000 Kr.
aarlig. Taleren ansaa det for bedst, om Byraadet
kunde gaa med hertil, men iøvrigt overlod Udval-
get til Byraadet selv at tage Beslutning i Sagen.

F o r m a n d e n fandt det kedeligt, at der ikke
forelaa en klar og tydelig Indstilling fra Udvalget.

J. C h r. M ø l l e r syntes, at man udmærket
kunde være tilfreds med det, som i sin Tid blev
vedtaget af Byraadet. Det var forstaaeligt, at Sund-
hedskommissionen, specielt Amtslægen vilde søge
at faa saa meget som muligt, men det kunde By-
raadet ikke lade sig dirigere af. I Henhold til
Lovens § 5 var det egentlig et borgerligt Ombud,
ligesom andre, og man kunde vel nok finde egnede
Folk dertil, idet gifte Damer med Børn nok havde
lige saa gode Forudsætninger for at udøve dette

Tilsyn som Sygeplejersker. Taleren vilde anbefale at blive staaende ved det engang vedtagne Forslag.

Leonhard Hansen var ked af denne Udtalelse fra Borgmesteren. Fattigudvalget kom første Gang med et bestemt Forslag, men det plukkede man i Stykker i Byraadet og paalagde Udvalget at komme med et andet; det skete, men heller ikke det kunde Byraadet akceptere. Saa maatte de kloge Hoveder i Byraadet sige, hvad der skulde gøres. Nu var der sket det, at Socialministeriet havde erklæret sig for Udvalgets første Forslag, saaledes at Pleje- og Børnehjemsforeningen overtager Tilsynet, idet Ministeriet fandt denne Form mest betryggende. Naar der taltes om, at det var et borgerligt Ombud, saa kunde man næppe ordne et saadant Tilsyn ens i store og smaa Byer, og i Loven stod der udtrykkeligt, at i større Byer kunde man med Ministeriets Samtykke antage lønnet Medhjælp. Tilsynet med Børn var efter den ny Lov saa stærkt udvidet, at det næppe kunde bestrides som borgerligt Ombud, og naar det af Amtslægen stillede Forslag faktisk var det mest betryggende, kunde man næppe modsætte sig det.

J. Chr. Møller bemærkede, at i en større By var der jo ogsaa flere at vælge imellem til at udøve Tilsyn, saa Forholdet blev vel det samme. Det var kun i særlige Tilfælde, der kunde benyttes lønnet Medhjælp.

Marius Geertsen oplyste, at det oprindelige Forslag egentlig ikke var Udvalgets, men Plejeforeningens, som Udvalget akcepterede. Amtslægen havde paa Talerens Forespørgsel aabent erklæret, at det hidtilværende Tilsyn havde virket tilfredsstillende, og saa skulde man synes, at det ogsaa i Fremtiden kunde bestrides af Mødre i Stedet for

Sygeplejersker. Det saa derfor underligt ud, at Ministeriet ikke kunde gaa med dertil.

H. P. Christensen konstaterede, at Amtlægen her havde været den stærkeste, idet han havde kunnet gennemføre sit Forslag til Trods for Byraadets Modstand. Men Taleren syntes ogsaa, at Udvalgets Stilling her var lidt mærkelig, idet det erklærede sig enigt med ham, skønt Byrådet havde vedtaget noget andet, og det plejede ikke at være Kotume. Taleren indsaa ikke, at Sygeplejersker skulde være bedre som Tilsyn end Mødre, der havde opdraget Børn. Men naar Udvalget nu sammen med Amtslægen fandt denne Form bedst, og Ministeriet sluttede sig dertil, vilde Taleren tilraade at gaa med dertil.

Formanden erindrede om, at Byrådet tidligere havde krævet at faa noget Indseende med Administrationen, at Fattigudvalgets Formand skulde tilforordnes Tilsynsmyndigheden, og at Tilsynsdamerne skulde ansættes af Byrådet og kunne opsiges med $\frac{1}{2}$ Aars Varsel. Taleren kunde ønske at vide, om disse Krav nu skulde falde bort.

Leonhard Hansen kunde ikke indrømme, at Fattigudvalget havde handlet forkert her. De af Borgmesteren nævnte Ting stod det Byrådet frit for at vedtage nu. Hvem der havde været den stærkeste, var ret ligegyldig, Hovedsagen var at faa Sagen ordnet paa den bedste og mest for svarlige Maade.

Marius Geertsen erklærede, at Udvalget havde gjort sig al mulig Ulejlighed for at faa Byraadets Forslag gennemført, men det havde altsaa ikke været muligt.

S. Petersen vilde gerne paatage sig Skylden, blot man fik et godt Plejetilsyn, og Taleren

vilde derfor anbefale at vedtage det af Ministeriet foretrukne Forslag.

Det vedtages indtil videre at stille et Beløb af 9000 Kr. aarlig til Snnhedskommissionens Raadighed til Gennemførelse af Tilsynet overensstemmende med Fattigudvalgets Indstilling af 16. Januar 1924. (Se A. 1923—24, Side 350).

9. (J. Nr. 426—1924). Indstilling fra Skovudvalget om, at **der indlægges elektrisk Lys i Skovfogedboligen i Riis Skov.**

M. Simonsen meddelte, at det var en Tjenestemandsbolig, og der fandtes Gasbelysning, som i og for sig var god nok, saa af den Grund var det ikke nødvendigt at skaffe anden Belysning. Men Skovfogden ønskede gerne at faa elektrisk Lys, og han tilbød at betale 10 % p. A. af Summen, som vilde andrage ca. 400 Kr.

S. Petersen gjorde opmærksom paa, at denne Sag henhørte under Boligloven, og ifølge denne kunde det ikke tillades at tage højere Leje eller nogen som helst Godtgørelse for Forbedringer af Lejligheden. Taleren vilde derfor henstille til Skovudvalget at tage Sagen tilbage og ikke risikere en Overtrædelse af Boligloven.

H. P. Christensen skulde ikke komme ind paa denne Side af Sagen. Men da han i Forvejen havde en god Belysning, vilde det være rigtigst, at Udvalget overlod til ham selv at skaffe sig andet Lys, hvis han ønskede det, saa var man ude over Spørgsmaalet.

F o r m a n d e n henstillede at udsætte Sagen.

M. Simonsen ønskede ikke Sagen udsat. Der forelaa ikke noget som helst, der vedrørte Boligloven; men hvis Byraadet ikke vilde gaa med til Forslaget, kunde man jo forkaste det.

A. Bitsch beklagede, at der snart i hvert Byraadsmøde skulde drøftes Lejeforhøjelser af Kommunens Ejendomme. Naar Byraadet havde vedtaget de Kontrolbestemmelser, som ikke mindst Hr. Simonsen var medvirkende til, burde man forskaanes for saadanne Forslag.

M. Simonsen vilde saa foretrække at nægte Andragendet. Men forøvrigt kunde Boligbestemmelserne absolut ikke komme i Betragtning ved en Tjenestemandsbolig, som aldrig havde været under Huslejeloven.

Indstillingen forkastedes.

10. (J. Nr. 438—1924). **Forespørgsel fra Belysningsudvalget, om Byraadet nærer Ønske om Anlæg af Cykle- og Gangstier til Biis Skov langs Banelinien.**

H. P. Christensen meddelte, at Udvalget havde forhandlet med Statsbanerne om at faa Lov til at lægge Gasledning langs Stranden til Vejlbj, og der var Udsigt til, at det gik i Orden. Da der altsaa skulde graves derude, vilde man høre, om det havde Interesse for Aarhus og tillige for Vejlbj samtidig at faa Cykle- og Spadseresti derud, saa Vejen blev tilgængelig for alle. Der skulde i saa Fald ogsaa forhandles med den Forening, som raader over den nuværende Cyklesti.

Formanden anbefalede at give Udvalget Bemyndigelse til at forhandle videre og saa senere komme med det billigste Forslag til Byraadet.

Formandens Forslag vedtoges.

11. (J. Nr. 427—1924). **Andragende fra Karl Jul. Olsen om Tilladelse til Anbringelse af Cyklestativer i Byen.**

Andrageren ønsker Tilladelse til at anbringe Cyklestativer ved Lille Torv Nr. 1, Immervad Nr.

1, Immervad Nr. 3, Østergade Nr. 3, Østergade Nr. 30, Sønderallé Nr. 18 og Jægergaardsgade Nr. 90.

Anbefalet af Brolægningsudvalget paa sædvanlige Betingelser.

Indstillingen vedtoges.
